

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (224) квітень 2024

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал “Молодь і ринок” внесений до переліку наукових фахових видань України (категорія “Б”) у галузі педагогічних наук: 011 – Освітні педагогічні науки, наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Спеціальності: 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта, наказ МОН України від 24.09.2020 № 1188 (додаток 5).

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.
Рішення Національної ради від 26.10.2023 № 1155, ідентифікатор медіа R30-01827

ISSN 2308-4634 (Print) “Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020: 82.12; ICV 2021: 85.55; ICV 2022: 80.94)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.4/224.2024>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Микола ГАЛІВ – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Іван БАХОВ – *д.пед.н., проф., Міжрегіональна академія управління персоналом*

Наталія БИШЕВЕЦЬ – *к.пед.н., Національний університет фізичного виховання і спорту України*

Галина БЛАВИЧ – *д.пед.н., проф., ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”*

Ірина ЗВАРИЧ – *д.пед.н., проф., Київський національний торговельно-економічний університет*

Микола ПАНТЮК – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Тетяна ПАНТЮК – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Лукаш ТОМЧИК – *д.соц.н. (педагогіка), Педагогічний університет в Кракові, Польща*

Надія Лаура СЕРДЕНЦЮК – *к.пед.н., Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія)*

Даніель УОЛЛЕР – *д.філос.н., Університет Центрального Ланкаширу (м. Престон, Великобританія)*

Марія ЧЕПІЛЬ – *д.пед.н., проф., академік АНВО України, Заслужений діяч науки і техніки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Сергій ШАРОВ – *к.пед.н., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*

Олександра ЯНКОВИЧ – *д.пед.н., проф., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; д.таблїт., проф., Куявсько-Поморська Академія (м. Бидгощ, Польща)*

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; веб-сайт: <http://mir.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол № 4 від 18.04.2024)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

No. 4 (224) April 2024

Published since February 2002

UDC 051 The journal “Youth and market” is included into the list of scientific professional publications of Ukraine (**category “B”**) in the field of pedagogical sciences: 011 – Educational, pedagogical sciences, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No. 886 (Appendix 4). Specialties: 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (due to subject specializations); 015 – Professional education (according to specializations); 016 – Special education, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 09.24.2020 No. 1188 (Appendix 5).

Founder and published: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Franko Str., 24, Drohobych, Lviv Region, Ukraine, postal code 82100
Edition is registered in the National Council of Ukraine for Television and Radio Broadcasting.
Decision of the National Council dated 26.10.2023 No. 1155, **media identifier R30-01827**

ISSN 2308-4634 (Print) “Youth and market” is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020:82.12; ICV 2021: 85.55; ICV 2022: 80.94)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.4/224.2024>

EDITORIAL BOARD

Head editor: Mykola HALIV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Ivan BAKHOV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Interregional Academy of Personnel Management*

Nataliya BYSHEVETS – *Candidate of Pedagogic Sciences, National University of Physical Education and Sports of Ukraine*

Halyna BILAVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., SHEE “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”*

Iryna ZVARYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Kyiv National University of Trade and Economics*

Mykola PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Tetyana PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Lukasz TOMCZYK – *Doctor of Social Sciences (Pedagogic), Pedagogical University of Cracow, Poland*

Nadia Laura SERDENCUC – *Candidate of Pedagogic Sciences, Stefan cel Mare University from Suceava (Romania)*

Daniel WALLER – *Doctor of Philosophy Sciences, University of Central Lancashire (Preston, UK)*

Mariya CHEPIL – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Sergii SHAROV – *Candidate of Pedagogic Sciences, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University*

Oleksandra YANKOVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; website: <http://mir.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol No. 4, 18.04.2024)

Links to the publication of “Youth and market” obligatory

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Молодь і ринок

№ 4 (224) квітень 2024

ЗМІСТ

Микола Пантюк, Ірина Садова, Соломія Ілляш, Оксана Синьчук Емоційний інтелект як основа професійної успішності вчителя початкових класів	7
Тетяна Шарова, Сергій Шаров Дистанційне навчання в Україні: ризики та шляхи їх вирішення	11
Olha Bashkir, Tetiana Sobchenko, Natalia Smolianiuk The creation of inclusive educational space in higher educational institutions of Ukraine: teachers experience analysis	16
Валерія Міляєва, Тетяна Пантюк, Жанна Савич, Олег Кекош Наставництво як інструмент адаптації персоналу у закладах вищої освіти: досвід і моніторинг результатів впровадження	21
Галина Білавич, Оксана Вінтоняк, Світлана Довбенко, Вероніка Озарко Професійна підготовка вчителів початкової школи у вчительських семінарах Українського педагогічного товариства “Рідна школа”	26
Галина Бучківська, Валентина Барановська, Микола Балух Формування інформатичних та здоров’язберезувальної компетентностей як аспект професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів	33
Олександр Пастовенський Оцінювання ефективності моделей профільної середньої освіти в Україні	38
Oksana Isayeva, Nataliya Mukan The impact and transformation of journalism education in the era of intelligent communication	44
Василь Ягунов, Руслан Лиман, Василь Білошицький Сутність, структура і зміст лідерської компетентності як провідного компонента військово- професійної компетентності сучасного офіцера за досвідом країн НАТО	49
Роман Горбатюк, Ігор Гевко, Степан Сіткар Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти: стан, проблеми, перспективи	62
Тарас Паска, Богдан Паска Сучасні дослідження з історії освітянського руху на Гуцульщині.....	68
Rzayeva Firuza Adalet The role of independent work in distance education	73
Інна Радюк Пріоритети професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів – зарубіжний досвід.....	76
Наталія Мошкова, Ганна Алексєєва, Лариса Горбатюк, Наталія Кравченко, Хосе Ігало Кортез Гейміфікація як один із трендів сучасної освіти	82

Роман Горбатюк, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Ігор Гевко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри комп'ютерних технологій
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Степан Сіткар, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ГАЛУЗІ
ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

Обґрунтовано доцільність удосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту у педагогічних ЗВО з урахуванням специфіки їхньої професійно-педагогічної діяльності. Виявлено й обґрунтовано основні змістові напрями вдосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО (розвиток психолого-педагогічної складової теоретичної бази досліджуваної підготовки шляхом забезпечення її особистісно зорієнтованої спрямованості; відбір та реалізація наукових підходів щодо структури змісту підготовки адекватних змісту компонентів професійної педагогічної діяльності; реалізація інноваційних особистісно та практико зорієнтованих технологій навчання; удосконалення навчально-методичного забезпечення в умовах інформатизації освіти; адекватний підбір організаційних форм і методів підготовки).

Ключові слова: професійно-педагогічна освіта; педагоги професійного навчання; результат навчання; зміст освіти.

Рис. 1. Літ. 11.

Roman Horbatiuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Igor Hevko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Computer Technologies Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Stepan Sitkar, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

**TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PROFESSIONAL EDUCATION IN THE FIELD OF
TRANSPORT IN TEACHING INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION: STATUS, PROBLEMS,
PROSPECTS**

It has been established that the training of future teachers of professional education in the conditions of informatization and constant updating of the educational process of the higher school requires purposeful improvement and updating of the content and structure of professional education. Fundamentally new components have appeared in the structure of training of future teachers of professional education, its qualitative content has changed taking into account modern requirements. It is summarized that the main trend in education, its central idea is the development of a complete personality on the basis of humanization, humanization, openness, shifting the emphasis from the actual educational activity of future teachers of vocational education to productive educational and cognitive, transition from informative forms to methods, forms and technologies of education using elements of problem-solving, scientific research, reserves of independent work, the creative orientation of the educational process.

The expediency of improving the training of future teachers of professional education at pedagogical higher education institutions, taking into account the specifics of their professional and pedagogical activity, is substantiated. The main content directions for improving the training of future teachers of professional training in pedagogical higher education institutions were identified and substantiated (development of the

psychological-pedagogical component of the theoretical base of the studied training by ensuring its personally oriented focus; selection and implementation of scientific approaches regarding the structure of the content of training adequate to the content of the components of professional pedagogical activity; implementation of innovative personally and practically oriented learning technologies; improvement of educational and methodological support in the conditions of informatization of education; adequate selection of organizational forms and training methods).

Keywords: *professional and pedagogical education; teachers of professional training; the result of training; the content of education.*

Постановка проблеми. Незважаючи на воєнний стан, в Україні нині активно розвиваються процеси технічного переозброєння промислових підприємств та різних галузей економіки, зокрема й у галузі транспорту. Щоб ці процеси були успішними, виникає необхідність розв'язання проблеми усунення дефіциту в кваліфікованих робочих кадрах, здатних не лише освоювати нове високотехнологічне обладнання, а й дотримуватися всіх умов сучасних технологічних процесів. Варто розуміти, що підготовка в системі професійної (професійно-технічної освіти) є процесом, що передбачає інтеграцію освітніх і виробничих технологій, в умовах якого робітників і фахівців середньої ланки необхідно навчити професії або спеціальності до рівня, що задовольняє вимоги роботодавця. Виконання такої вимоги передбачає створення у межах освітнього процесу умов, максимально наближених до умов майбутнього професійної діяльності учнів. Для їх реалізації потрібні педагоги професійного навчання, які мають демонструвати еталонне виконання трудових прийомів та операцій, а також організувати весь навчально-виробничий процес, спрямований на досягнення результатів навчання за освітніми програмами підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робочих кадрів [6]. Саме тому майбутнім педагогам професійного навчання необхідно володіти галузевими, педагогічними, психологічними, виробничими знаннями, вміннями, навичками і бути здатними до їхнього застосування для формування у студентів закладів професійної (професійно-технічної освіти) універсальних, загальних та фахових компетентностей. В Україні підготовка педагогів професійного навчання у галузі транспорту здійснюється у ЗВО, зокрема й педагогічних.

Водночас, дидактичними проблемами, які мають вирішувати педагоги професійного навчання у галузі транспорту нової формації, є:

- 1) затвердження у суспільстві високого статусу закладів професійної та професійно-технічної освіти;
- 2) забезпечення якості навчально-методичного забезпечення;
- 3) відображення у змісті освітніх програм вимог роботодавців та студентів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які прагнуть отримати затребувані навички, підкріплені широкою базою знань та умінь;

- 4) забезпечення практико-зорієнтованої підготовки фахівців до професійної діяльності; впровадження інноваційних технологій навчання, що стимулюють розвиток компетентності, самостійності, евристичних якостей.

Одним із основних пріоритетних кроків у розв'язанні проблеми сучасної професійної освіти є забезпечення підготовки майбутніх фахівців на основі виховання та розвитку компетентної особистості, здатної до самоорганізації і самореалізації у професійній діяльності. Саме тому діяльність педагогів професійного навчання у галузі транспорту вимагає постійного вдосконалення методичної підготовки, оволодіння спеціальними методиками, саморозвитку та самоаналізу, що є основними елементами готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної діяльності. Водночас, як показує науково-педагогічна практика, для виконання конкретних дидактичних завдань потрібне створення особливих умов (інфраструктури, інструментарію тощо), що гармонійно поєднані в освітньому середовищі ЗВО – специфічно об'єктивно сформованому освітньому просторі для зовнішньої та внутрішньої взаємодії його суб'єктів, що постійно еволюціонує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту у педагогічних закладах вищої освіти є актуальною професійно-педагогічною проблемою, відображеною у низці досліджень (С. Вітвицька, Р. Горбатюка, О. Глузман, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Пехота, В. Семиченко, О. Хоменко та ін.). Філософсько-методологічними, педагогічними та психологічними основами розв'язання проблеми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО є наукові пошуки у сфері вищої педагогічної освіти (О. Абдуліна, В. Андрущенко, А. Бойко, В. Кремень, І. Малафіїк, Л. Лук'янова та ін.); теоретичні та науково-практичні розробки в галузі системної організації професійної освіти (М. Волошина, П. Кубрушко, В. Ягупов, Н. Stegmann та ін.), інноваційного розвитку вищої освіти (І. Зязюн, З. Курлянд, М. Пригодій, С. Сисоєва та ін.); професійно-педагогічної підготовки (О. Дубасенюк, Л. Сущенко, О. Тимошенко, О. Щербак та ін.) та її інформатизації (Р. Гуревич, Н. Тверезовська, С. Хоменко, С. Яшанов та ін.); специфіки підготовки педагогів

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

професійного навчання у галузі транспорту окремих спеціалізацій (І. Бендера, Р. Горбатюк, І. Каньковський, А. Литвин, О. Марковська, М. Михнюк, В. Мозговий та ін.). Однак, незважаючи на достатню кількість досліджень, які з різним рівнем глибини досліджують окремі аспекти підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, більшість з них мають лише непрямий стосунок до підготовки власне в педагогічних ЗВО або втратили свою актуальність.

Мега статті полягає у визначенні можливих шляхів удосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту у педагогічних ЗВО, які враховують її актуальні проблеми.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна діяльність у системі сучасної української професійної освіти суттєво ускладнилася. Після тривалого періоду роз'єднаності між закладами освіти та підприємствами-роботодавцями знову починає вибудовуватися співпраця у царині підготовки кадрів. Змінюється і уявлення щодо складу педагогічних кадрів професійної освіти, їхньої взаємодії між собою. З метою забезпечення конкурентоздатності економіки країни та підвищення якості професійної підготовки, що дає змогу дотримуватися балансу інтересів особистості, бізнесу, держави та досягти мети – підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних до самоосвіти та саморозвитку, необхідна єдність у розумінні методів навчання, особливостей організації освітнього процесу, індивідуального та особистісного підходів до студентів і до власного професійного розвитку.

Концептуально система професійно-педагогічної освіти зорієнтована на підготовку педагогів професійного навчання у галузі транспорту і є видом професійної освіти, спрямованої на розв'язання кадрових проблем закладів освіти, які здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації громадян за робітничими професіями та фахівців середньої ланки для галузей економіки і сервісу, які беруть активну участь у формуванні конкурентоздатного продуктивного ресурсу суспільства [7]. Унікальність та багатоплановість діяльності педагога професійного навчання, її роль у підготовці кваліфікованих кадрів для всіх галузей економіки висувають нові вимоги до їхньої підготовки [9]. Значення професійно-педагогічної освіти нині неухильно зростає, що зумовлено тенденціями розвитку нових галузей економіки, зміною ринку праці, а також перспективами економічної інтеграції та диференціації. Різноманітні трансформаційні процеси зумовили необхідність оновлення і вдосконалення змісту професійної освіти у контексті забезпечення відповідності системи професійної освіти актуальним суспільним та соціально-економічним змінам.

Підготовка сучасних педагогів професійного навчання у галузі транспорту є складною науково-практичною проблемою, що зумовлена інтегрованою структурою їхньої діяльності. Діяльність педагогів професійного навчання у галузі транспорту є поєднанням, інтеграцією інженерної та педагогічної діяльності [11]. По суті, педагог професійного навчання – це фахівець із вищою освітою, що здійснює педагогічну, навчально-виробничу й організаційно-методичну діяльність з професійної підготовки учнів у системі професійної освіти [10].

Водночас варто окреслити деякі проблеми розвитку професійної освіти в ЗВО на сучасному етапі:

- швидкість старіння інформації (знань), що зумовлює необхідність підвищення рівня саморозвитку та використання особистістю зовнішніх і внутрішніх інструментів пізнання;

- розвиток єдиного ринку праці, що сприяє уніфікації вимог до змісту та структури навчальних програм підготовки студентів;

- інноваційний розвиток усіх сфер суспільства, науково-технічного прогресу, використання новітніх технологій в освітньому процесі, що зумовлює виникнення тісної взаємодії закладів освіти з представниками державної влади, науково-дослідними установами та сучасними підприємствами;

- інтернаціоналізація та глобалізація освіти, що відбуваються паралельно з диверсифікацією у системі професійної освіти;

- застосування комп'ютерів та телекомунікацій, запровадження гнучкого графіка навчання, модульної побудови навчальних курсів, що дає змогу отримати певну освітню модифікацію освітнього процесу без чітких меж форм навчання, властивих дистанційному навчанню (гнучкість, модульність, паралельність, охоплення, рентабельність, інтернаціональність, що базуються на сучасних педагогічних прийомах, інформаційних та телекомунікаційних технологіях) [9].

Характерними особливостями професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, на думку А. Веремчук, є прикладний характер підготовки; навчання прийняття професійних рішень за умов дефіциту часу; усвідомлене освоєння професійної педагогічної діяльності на основі алгоритму практико-зорієнтованих дій; проблематизація змісту підготовки шляхом використання проблемних професійних ситуацій у контексті професійної педагогічної діяльності; навчання за умов швидкої зміни технологій; реалізація дидактичних можливостей інформаційних та комунікаційних технологій; освоєння методів професійної комунікації [2].

Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО вибудовується за такими принципами:

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

- орієнтації на моделювання особистості майбутнього фахівця;
- актуальності впроваджуваних знань, їхньої відповідності сучасним науковим дослідженням та виробничим канонам;
- адекватної організації групового й індивідуального навчання;
- модернізації засобів навчання для оптимізації процесу пізнання нового;
- еквівалентності впроваджуваних знань вимогам професійної сфери майбутніх педагогів професійного навчання;
- організація можливості для майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту бути затребуваним у відповідній сфері діяльності.

Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту має інтегративний характер і охоплює галузевий, психолого-педагогічний компоненти та виробниче навчання (підготовка за професією робітника, посади службовця). Таке поєднання визначено характером і змістом їхньої майбутньої професійно-педагогічної діяльності, результатом якої є підготовлені кваліфіковані кадри для різних галузей народного господарства.

Галузевий компонент забезпечує знання у предметних сферах загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін освітніх програм професійної (професійно-технічної) освіти. Психолого-педагогічний компонент спрямовується на оволодіння уміннями та навичками розробки і реалізації змісту, методик та технологій професійної (професійно-технічної) освіти, що становлять сутнісну характеристику діяльності педагогів професійного навчання у галузі транспорту [3]. Виробниче навчання спрямовується на набуття професії робітника або службовця (згідно з галузевим різновидом реалізованої освітньої програми). Тому визначаємо підготовку майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних ЗВО як процес професійного вдосконалення, що має властивість безперервності, оскільки професійно-педагогічна освіта повинна “йти” в ногу з технологічним прогресом.

Таким чином, на основі здійсненого аналізу науково-педагогічної літератури окреслимо основні напрями вдосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО (рис. 1).

Розвиток психолого-педагогічної складової теоретичної бази підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в педагогічних ЗВО шляхом забезпечення її особистісно зорієнтованої спрямованості

Відбір та реалізація наукових підходів щодо структури змісту підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в педагогічних ЗВО адекватних змісту компонентів професійної педагогічної діяльності

Реалізація інноваційних особистісно та практико зорієнтованих технологій навчання у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання в педагогічних ЗВО

Удосконалення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах інформатизації освіти

Адекватний підбір організаційних форм та методів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в педагогічних ЗВО

Рис. 1. Основні напрями вдосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО

1. *Розвиток психолого-педагогічної складової теоретичної бази підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО шляхом забезпечення її особистісно зорієнтованої спрямованості.* Особистісно зорієнтована спрямованість підготовки дає змогу реалізувати потенційні можливості студентів, зокрема й з використанням цифрових освітніх інструментів; створює умови для задоволення їхніх потреб в освіті

та самоосвіті у сфері професійної педагогічної діяльності в сучасних умовах; дає змогу вибудувати індивідуальний освітній маршрут у цьому контексті. Відтак особистісно зорієнтована спрямованість підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО передбачає диференціацію змісту та форм підготовки згідно з потребами та можливостями студентів.

2. *Відбір та реалізація наукових підходів щодо структури змісту підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО адекватних змісту компонентів професійної педагогічної діяльності.* Професійно-педагогічна підготовка повинна забезпечити орієнтовну основу діяльності майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту у розв'язанні педагогічних завдань, пов'язаних з розвитком особистісної сфери студентів: розробка змісту та технологій професійної (професійно-технічної) освіти, проектування освітнього процесу, його методичне забезпечення, аналіз та контроль запланованих освітніх результатів [1, 147]. Шляхом використання сукупності проблемних ситуацій, навчальних проблем та завдань стає можливим забезпечення засвоєння ключових аспектів професійно-педагогічної діяльності. Особистісна й діяльнісна спрямованість підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО передбачає перетворення, осмислення суб'єктного досвіду як єдності його компонентів (особистісного та діяльнісного).

3. *Реалізація інноваційних особистісно- та практико-орієнтованих технологій навчання у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО.* Значне місце в реалізації сучасних підходів до навчання належить розвитковим педагогічним технологіям, які забезпечують сформованість суб'єктних якостей у фахівців нового покоління, побудованих на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії та комунікації, принципах діяльності та спілкування, з опорою на діалогові та інтерактивні методи навчання [4]. Такими технологіями є особистісно- та практико-орієнтовані технології навчання. Вони дають змогу реалізовувати поставлені освітні цілі та особистісні потенційні можливості щодо освоєння компетентностей, представлених знаннями, вміннями та досвідом здійснення професійної педагогічної діяльності в системі професійної (професійно-технічної) освіти [5]. Окреслені методи та засоби базуються на основі алгоритмізації професійної діяльності; проблематизації навчального діалогу; використання в освітньому процесі ситуацій професійно-педагогічної діяльності в системі професійної (професійно-технічної) освіти, що вимагають аналізу та прийняття рішення на основі теоретичної інформації; рефлексії досвіду здійснення діяльності і професійної комунікації у проблемних умовах.

4. *Удосконалення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в умовах інформатизації освіти.*

5. *Адекватний підбір організаційних форм та методів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних*

ЗВО. Ефективна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО вимагає підбору організаційних форм та методів, зумовлених цілями, структурою і змістом підготовки, які адекватні структурі універсальним, фаховим компетентностям. Залежно від етапу навчання доцільно використовувати:

- когнітивні методи навчання або методи навчального пізнання, технології інформаційної взаємодії, що забезпечують сприйняття, засвоєння, контроль та корекцію навчально-професійної інформації в умовах особистісно зорієнтованої професійної ситуації;

- практико-орієнтовані методи навчання (методи інтуїтивного типу – “мозковий штурм”, метод емпатії, метод синектики, морфологічної скриньки, евристична бесіда, вирішення проблемних професійних ситуацій), які забезпечують можливість студентам для створення власних освітніх продуктів; базуються на виконанні алгоритмічних розпоряджень та інструкцій. Форма організації навчальної роботи – здебільшого групова. Для реалізації цілей навчання взаємодії доцільно застосовувати технології вибудовування відносин з іншими людьми, роботи в команді, прийняття соціальної норми чи соціальної ролі, консультування та надання допомоги, профілактики чи врегулювання конфлікту тощо.

Таким чином, вдосконалення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО передбачає орієнтація освітнього процесу на можливість вибору ними форм навчання, способів організації навчально-професійної діяльності; відбір форм та методів навчання для створення атмосфери партнерства, взаємодопомоги та підтримки, обговорення різноманітних професійних ситуацій; відкритий характер змісту підготовки; привнесення особистісного досвіду та реалізація індивідуальних запитів майбутніх педагогів професійного навчання.

Висновки. Сучасні тенденції розвитку вітчизняної освіти визначають необхідність удосконалення теоретичної та технологічної бази підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту згідно з соціальними запитами інформаційного суспільства масової комунікації та досягненнями науки і техніки ХХІ ст. Орієнтація освіти на відкритість і мобільність, на максимальне задоволення запитів студентів зумовила зміни у діяльності педагогів професійного навчання, що реалізують процеси навчання, виховання і формування особистості майбутніх спеціалістів в умовах модернізації освіти. Тому центральною ідеєю підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту в педагогічних ЗВО є розвиток цілісної особистості на основі гуманізації, гуманітаризації, відкритості, перенесення акценту з власне навчальної діяльності майбутніх педагогів професійного

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

навчання у галузі транспорту на продуктивну навчально-пізнавальну, переходу від інформативних форм до методів, форм та технологій навчання з використанням елементів проблемності, наукового пошуку, резервів самостійної роботи, творчої спрямованості освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтиярова Х. Інтегративний підхід у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. *Professional Pedagogics*, № 1 (22), 2021. С. 143–150.

2. Веремчук, А.П. Професійно-педагогічна освіта: сучасний вимір. *Інноваційна педагогіка* 2020. № 20 (1). С. 99–103.

3. Горбатиук Р. Проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 4. С. 129–130.

4. Дудукалова О.С. Перевірка дієвості моделі формування готовності майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю до професійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68(1). С. 244–248.

5. Ковальчук В.І., Федотенко С.Р. Інноваційні технології навчання – основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 12. С. 425–429.

6. Маляров О.М. Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Молодь і ринок*. 2016. № 1 (132). С. 152–156.

7. Петриченко Л. Чинники визначення конкурентоспроможності закладу вищої освіти в умовах глобалізації ринку освітніх послуг. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. № 11 (1). С. 28–34.

8. Резнік С.М. Тенденції розвитку вищої освіти та необхідність викладацького лідерства сучасних педагогів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: “Педагогічні науки”. 2020. № 2. С. 125–130.

9. Різник В.В., Різник Н.А. Технологічні аспекти формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання у галузі транспорту до професійної діяльності. *Теоретична і дидактична філологія*. 2017. № 24. С. 155–165.

10. Чичук В. Особливості підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: “Педагогічні науки”. 2023. № 1. С. 70–78.

11. Sysko N. The leading principles teachers’ professional development of the professional (vocational) education. *Bulletin of Postgraduate Education (Series “Educational sciences”)*. 2019. № 8 (37). С. 136–152.

REFERENCES

1. Bakhtiarova, Kh. (2021). Intehrativnyi pidkhd u pidhotovtsi maibutnix pedahohiv profesiinoho navchannia [An integrative approach in the training of future teachers of professional education]. *Professional Pedagogics*, Vol. 1 (22), pp. 143–150. [in Ukrainian].

2. Veremchuk, A.P. (2020). Profesiino-pedahohichna osvita: suchasnyi vymir [Professional and pedagogical education: modern dimension]. *Innovative pedagogy*, Vol. 20 (1), pp. 99–103. [in Ukrainian].

3. Horbatiuk, R. (2017). Proektuvannia psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnix pedahohiv profesiinoho navchannia [Designing psychological and pedagogical training of future teachers of professional education]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, No. 4, pp. 129–130. [in Ukrainian].

4. Dudukalova, O.S. (2020). Perevirka diievosti modeli formuvannia hotovnosti maibutnix inzheneriv-pedahohiv ekonomichnoho profilu do profesiinoi diialnosti [Verification of the effectiveness of the model of formation of the readiness of future engineers-pedagogues of the economic profile for professional activity]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, Vol. 68 (1), pp. 244–248. [in Ukrainian].

5. Kovalchuk, V.I. & Fedotenko, S.R. (2018). Innovatsiini tekhnolohii navchannia – osnova modernizatsii profesiinoi osvity [Innovative learning technologies are the basis of modernization of professional education]. *Young Scientist*, No. 12, pp. 425–429. [in Ukrainian].

6. Maliarov, O.M. (2016). Osoblyvosti formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnix inzheneriv-pedahohiv [Peculiarities of formation of communicative competence of future engineers-pedagogues]. *Youth & market*, Vol. 1 (132), pp. 152–156. [in Ukrainian].

7. Petrychenko, L. (2023). Chynnyky vyznachennia konkurentospromozhnosti zakladu vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii rynku osvitnikh posluh [Factors determining the competitiveness of a higher education institution in the conditions of globalization of the educational services market]. *Education. Innovation. Practice*, Vol. 11 (1), pp. 28–34. [in Ukrainian].

8. Reznik, S.M. (2020). Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity ta neobkhdnist vykladatskoho liderstva suchasnykh pedahohiv [rends in the development of higher education and the need for teaching leadership of modern teachers]. *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: “Pedagogical Sciences”*, No. (2), pp. 125–130. [in Ukrainian].

9. Riznyk, V.V. & Riznyk, N.A. (2017). Tekhnolohichni aspekty formuvannia hotovnosti maibutnix pedahohiv profesiinoho navchannia do profesiinoi diialnosti [Technological aspects of formation of readiness of future teachers of professional education for professional activity]. *Theoretical and didactic philology*, No. 24, pp. 155–165. [in Ukrainian].

10. Chychuk, V. (2023). Osoblyvosti pidhotovky maibutnix bakalavriv profesiinoi osvity v umovakh zmishanoho navchannia [Peculiarities of training future bachelors of professional education in conditions of mixed education]. *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: “Pedagogical Sciences”*, No. 1, pp. 70–78. [in Ukrainian].

11. Sysko, N. (2019). The leading principles teachers’ professional development of the professional (vocational) education. *Bulletin of Postgraduate Education (Series “Educational sciences”)*, No. 8 (37), pp. 136–152. [in English].

Стаття надійшла до редакції 09.04.2024